

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Τα γραπτά μένουν

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου
 εκδ. Πατάκη, σελ. 326

Το παρελθόν μας οικοκούν αγαπημένοι νεκροί. Όταν αναζητούμε τον χαμένο μας χρόνο, τους πενθούμε. Ωστόσο, κάποιιοι νεκροί δεν αξιώνονται μόνον το πένθος των οικείων, αλλά και την οικειώσή τους από τη συλλογική μνήμη. Για τέτοιους εκλεκτούς νεκρούς γράφει ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος, αναδιφώντας τον προσωπικό χρόνο που αφιέρωσε στην ελληνική γραμματεία. Αποδελτιώνοντας τα χρόνια του και τα χαρτιά του, μοιάζει να τελεί μικρόσχημες κηδείες, να γκαράσσει στις σελίδες λεπταίσθητα σήματα (τάφους) προς τιμήν πολύτιμων δασκάλων και συνοδοιπόρων. Το παρόν χρονικό θα μπορούσε να προσδιοριστεί σαν αυτοβιογραφική βιβλιογραφία, αν ο προσδιορισμός αυτός δεν προσέκρουε στο γνωστό άθος του γράφοντος, ασύμβατο με τη συμπτωματολογία της συγγραφικής φιλαυτίας.

Ο Δασκαλόπουλος διεξέρχεται την «εγγραμμάτη» ζωή του με εξευγενισμένη νηφαλιότητα, λιγότερο αναδεικνύοντας τις έντυπες επιτεύξεις της και περισσότερο ανταμώνοντας με χαμένους φίλους, που σημάδεψαν τόσο τον χρόνο που έζησαν όσο και εκείνον, τον διηνεκή, που εγκατέλειψαν, με άσειστα τεκμήρια λογοτεχνικής και φιλολογικής σπουδαιότητας. Με άλλα λόγια, το χρονικό του Δασκαλόπουλου κατατράχεται πολύ περισσότερο από την επιθυμία αναγνώρισης οφειλών παρά από τη λαχτάρα της αυτοανάδειξης. Αυτό φαίνεται από την πρόδηλη συγκίνηση της γραφής του, όταν ιχνυλατεί τις πρώτες συναντήσεις με ανθρώπους που όχι μόνο στάθηκαν καθοριστικοί για τη φιλολογική

του πορεία, αλλά και πλούτισαν τον εξωλογιστικό του βίο με την εγκάρδια φιλία τους.

Η φιλοπονία, η ευθύτητα, η ακεραιότητα, η ευγένεια, η ευσυνειδησία είναι όλες αρετές που ο Δασκαλόπουλος εκτιμά (και τιμά) εκθύμως. Σε αυτές τις αρετές, θεμέλια της λογιστικής, εντοπίζει τις ρίζες του πνευματικού του δεσμού με προσωπικότητες των γραμμάτων όπως ο Μάνος Χαριτάτος, ο Γ.Π. Σαββίδης, ο Ζήσιμος Λορεντζάτος, ο Αλέξανδρος Αργυρίου, ο Σπύρος Τσακνιάς, ο Παύλος Ζάννας, ο Μανόλης Αναγνωστάκης, ο Δημήτρης Μαρωνίτης και αρκετοί άλλοι, εξίσου σημαντικοί. Η βαθύτατη εκτίμηση που ο Δασκαλόπουλος έτρεφε για το έργο τους αναθερμάνθηκε από την προσωπική ακτινοβολία των συγκεκριμένων ανθρώπων, κάτι εξαιρετικά σπάνιο στον χώρο του βιβλίου. Στο πλουσιότερο υπέδαφος αυτού του πνευματικού κύκλου ωρίμασαν και καρποφόρησαν τα δικά του λογοτεχνικά και φιλολογικά ενδιαφέ-

ροντα, η ποίηση, τα μελετήματα, η κριτικογραφία και ασφαλώς τα βιβλιογραφικά του έργα. Οσον αφορά το πιο εμβληματικό από τα τελευταία, τη «Βιβλιογραφία Κ.Π. Καβάφη» (2003), είναι ενδεικτική της στάσης του Δασκαλόπουλου η επίμονη επισήμανση της συνεχούς στήριξης και συμπαράστασης του Σαββίδη, χάρη στις οποίες ευοδώθηκε μια πολύχρονη, επίμοχθη προσπάθεια: μια προσπάθεια που οι πρώτοι της σπόροι είχαν ριχτεί πολλά χρόνια νωρίτερα, από τον οραματιστή Χαριτάτο, στο πλευρό του οποίου διέπλευσε το αρ-

χιπέλαγος των αρχείων του ΕΛΙΑ, πηγή απ' όπου ανέβλυσαν αναρίθμητες βιβλιοφιλικές εκδόσεις, του ίδιου και πολλών άλλων.

Το χρονικό του Δασκαλόπουλου αρχίζει με την επιστροφή στη γενέτειρα, την Πάτρα, όπου ματαίως αναζητά μια εστία. Στο τοπίο των παιδικών του χρόνων ακνοφάνεται ένα γκρεμισμένο σπίτι, αλλά δεν διακρίνεται τίποτα από τη ζωή που εκτυλίχθηκε κάποτε ανάμεσα στους χορταριασμένους, εκτεθειμένους τοίχους. Αντιθέτως, στην πόλη της ζωής του, την Αθήνα, έχτισε με τα χρόνια, ακαταπόνητα, διακριτικά και προπάντων έντιμα, ένα στέρεο, καιτόι χάρτινο, οικοδόμημα, όπου συστέγαζε τη συγγραφική του ιδιοπροσωπία με τα αποθησαυρίσματα της εργογραφίας λογοτεχνικών του μεγέθους του Σεφέρη, του Ελύτη, του Σικελιανού.

Αξιοθαύμαστη είναι η αγάπη του Δασκαλόπουλου για τις λέξεις των άλλων, απαρχά κάθε δημιουργικού έργου και μέτρο της συγγραφικής ηθικής. Ο χρόνιος μόχθος πάνω στα γραπτά των καλύτερων της λογοτεχνίας και η ασίγητη μείριμνά του για τη μνημειωσή τους «στον ιδεών των πόλη» τον καθιστούν μια ξεχωριστή περίπτωση στον μικρόκοσμο του πνεύματος, μια χαμηλότονη αντίστιξη στα κρατούντα ήθη. Η δημιουργική του πνοή ανασάλεψε μες στον ευφορικό αέρα της μεταπολίτευσης. Η λογοτεχνικά του ταυτότητα είναι κοπή 20ού αιώνα. Η δουλειά του θα μπορούσε να λέγεται και μνήμη και γι' αυτό θα παραμείνει αθάνητο.